

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2021-01-25
Besvaras senast
2021-02-08

Till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:355 Gigjobb

Under de senaste tio åren har en ny sektor vuxit fram på arbetsmarknaden: den så kallade gig- eller plattformsekonomin. Via digitala plattformar, som tillhandahålls av så kallade gigföretag, förmedlas diverse tjänster, såsom matleveranser, taxiverksamhet och transporter till konsumenter. Genom de digitala plattformarna kopplas konsumenter och utförare samman. Tjänsterna utförs av personer som får betalt per utfört uppdrag, eller gig.

I debatten framställs ofta gigjobben som moderna, flexibla jobb som ger utföraren möjlighet att styra över när och hur mycket man vill jobba. Gigjobben lyfts även fram som en möjlig väg till fler så kallade enkla jobb som kan fungera som instegsjobb för personer som har svårt att få en anställning på den traditionella arbetsmarknaden. Ingen av dessa föreställningar överensstämmer med verkligheten.

Det enda moderna med gigjobben är hur uppdragen förmedlas – via digitala plattformar. I övrigt liknar villkoren ofta forna tiders daglöneri där man erbjuds påhugg efter arbetsgivarens godtycke och uteslutande på arbetsgivarens villkor. Den påstådda flexibiliteten betalas av de som utför gigjobben i form av obefintlig anställningstrygghet. Gigjobben fungerar inte heller som dörröppnare till den reguljära arbetsmarknaden för personer som står långt från arbetsmarknaden (IFAU 2020:22).

Faktum är att den snabbt växande gigeekonomin har skapat en oreglerad sektor där de som utför arbetet, så kallade gigjobbare, har en extremt utsatt situation. Gigföretagen använder sig i regel av egenanställda, eller så kallade oberoende entreprenörer. De egenanställda är dock i praktiken ofta beroende entreprenörer, det vill säga falska egenanställda, i meningen beroende av en uppdragsgivare. Gigjobbarna saknar därmed de rättigheter som följer av en anställning, såsom anställningsskydd och socialförsäkringsskydd.

Arbetet är ofta extremt tillfälligt, ersättningarna är mycket låga och det finns ingen garanti för hur många timmar man kommer att arbeta under en vecka eller en månad. Arbetsmiljön är ofta bristfällig samtidigt som arbetstempot ofta är mycket högt. Eftersom gigjobbarna inte betraktas som arbetstagare kan gigföretagen komma undan arbetsmiljöansvar. Endast ett fåtal gigföretag har, efter påtryckningar från facken, tecknat kollektivavtal. Samtidigt är organisationsgraden bland gigjobbarna mycket låg. Sammantaget kan man

konstatera att den så kallade gigeekonomin präglas av en extrem form av osäkerhet för dem som utför arbetet.

Gigjobbarnas prekära arbetsvillkor har uppmärksammats av medierna i ett flertal granskningar under de senaste åren. Granskningarna har visat på slavlika villkor, extremt låga ersättningar och utbrett svartarbete. I flera andra länder har lagstiftarna försökt att reglera gigeekonomin i syfte att förbättra gigjobbarnas arbetsvillkor och förmå gigföretagen att erbjuda traditionella anställningar. Den svenska regeringen har dock ännu inte lagt fram något lagförslag i denna riktning.

Regeringens arbete vad gäller gigeekonomin har i stället hittills främst handlat om olika myndighetsuppdrag i syfte att inhämta kunskap med fokus på gigjobbarnas arbetsmiljö. Därutöver har regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att genomföra ett pilotprojekt i form av en tillsynsinsats med inriktning på nya sätt att organisera arbete. I oktober 2020 beslutade Arbetsmiljöverket att gigföretaget Taskrunner, som sysselsätter omkring 3 000 så kallade runners som utför enklare uppdrag åt privatpersoner i deras hem såsom flytthjälp, ska betraktas som arbetsgivare. Därmed ställs samma arbetsmiljökrav på plattformsföretaget Taskrunner som på traditionella arbetsgivare. Företaget har överklagat myndighetens beslut till förvaltningsdomstolen.

Vänsterpartiet välkomnar regeringens arbete men kan konstatera att det krävs mer. För Vänsterpartiet är det uppenbart att gigeekonomin behöver regleras. Gigföretagen ska inte tillåtas runda den svenska arbetsmarknadsmodellen och dumpa löner och villkor på det sätt som nu sker. Gigjobbarna ska erbjudas trygga anställningar, rimliga löner och goda arbetsvillkor. Gigföretagen ska betraktas som arbetsgivare och gigjobbarna ska betraktas som arbetstagare med de rättigheter som följer av detta. Falsa egenanställningar ska lagstiftas bort. Det behövs inte mer kunskap, fler kartläggningar och ytterligare inspektioner – det behövs en tydlig reglering av gigeekonomin som sätter stopp för gigföretagens cyniska utnyttjande av arbetskraft.

I en intervju i SVT:s *Agenda* som genomfördes en kort tid före pandemins utbrott öppnade arbetsmarknadsministern för en reglering av gigeekonomin: ”De här villkoren är ingenting som någon kan överleva på och det är därför det är viktigt att branschen regleras” (SVT *Agenda* den 23 februari 2020). Därefter har inte mycket hänt.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga arbetsmarknadsminister Eva Nordmark:

1. Hur ser ministern på de problem som präglar gigekonomin och den utsatta situation som många gigjobbare befinner sig i?
2. Vilka åtgärder, utöver de redan vidtagna, är ministern beredd att vidta för att motverka de problem som präglar gigekonomin?
3. Hur avser ministern att säkerställa att de som utför arbetet inom gigekonomin erbjuds trygga anställningar, rimliga löner och goda arbetsvillkor inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen?
4. På vilket sätt tänker ministern reglera gigekonomin och när kan en sådan reglering vara på plats?

.....
Cicie Weidby (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander